विषयः – संस्कृतम्

पाठ्यक्रमः – सेमेस्टरपरीक्षापद्धतिः

*** निर्धारित पाठ्यक्रम सत्र 2018-19 हेतु लागू होगा।**

एम.ए. प्रथम सेमेस्टरपरीक्षायां द्वितीयसेमेस्टरपरीक्षायाञ्च निम्नलिखितानि पञ्च-पञ्चप्रश्नपत्राणि भविष्यन्ति। प्रत्येकस्य प्रश्नपत्रस्य कृते 80 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति। आन्तरिकमूल्यांकनस्य कृते 20 अङ्काः भविष्यन्ति।

एम.ए. संस्कृत प्रथमसेमेस्टरपरीक्षा - द्वितीयसेमेस्टरपरीक्षा

प्रश्नपत्रम्	प्रश्नपत्रस्य नाम	लिखितपरीक्षा	आन्तरिकमूल्यांकनम्	पूर्णांकः
प्रथमप्रश्नपत्रम्	वैदिकसाहित्यम्	80	20	100
द्वितीयप्रश्नपत्रम्	व्याकरणशास्त्रम्	80	20	100
तृतीयप्रश्नपत्रम्	भाषाविज्ञानम्	80	20	100
चतुर्थप्रश्नपत्रम्	दर्शनशास्त्रम्	80	20	100
पञ्चमप्रश्नपत्रम्	साहित्यशास्त्रम्	80	20	100
	योगः --	400	100	500

सेमेस्टर - 1

प्रथमप्रश्नपत्रम् – वैदिकसाहित्यम्

इकाई प्रथमः – अधोलिखितानां सूक्तानामअध्ययनम् – 40 अङ्काः

ऋग्वेदस्य - अग्निः – 1.1, इन्द्रः 2.12, वरुणः – 7.86, विष्णुः – 1.154,
पुरुषसूक्तम् -10.90, विश्वेदेवाः – 1.89, सरमापणिसूक्तम् – 10.108,
शुक्लयजुर्वेदस्य - शिवसंकल्पसूक्तम् – (अध्यायः -34, 1 - 6 मन्त्राः)
रुद्रसूक्तम् (षोडशोऽध्यायः 1 – 16 मन्त्राः)

इकाई द्वितीयः - ऐतरेयब्राह्मणगतं हरिश्चन्द्रोपाख्यानम् 40 अङ्काः

सेमेस्टर - 2

प्रथमप्रश्नपत्रम् – वैदिकसाहित्यम्

इकाई तृतीयः – ईशावास्योपनिषद् - 40 अङ्काः

इकाई चतुर्थः – (अ) निरुक्तम् (प्रथमोऽध्यायः) - - 40 अङ्काः

निरुक्तगतानामधोलिखितानां पदानां निर्वचनम् –

आचार्यः, वीरः, ह्रदः, गोः, समुद्रः, वृत्रः, आदित्यः, उषस्, मेघः,वाक्, उदकम्, नदी, अश्वः, अग्निः, जातवेदस्, वैश्वानरः, निघण्टुः ।

(ब) संहिता-ब्राह्मण-आरण्यक-उपनिषदां वेदाङ्गानां च संक्षिप्तपरिचयः ।

सेमेस्टर - 1

द्वितीयप्रश्नपत्रम् – व्याकरणशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – कारकप्रकरणम् (सम्पूर्णम्) – वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदीतः - 40अङ्काः

इकाई द्वितीयः – समासप्रकरणम् (सम्पूर्णम्) – लघुसिद्धान्तकौमुदीतः - - 40अङ्काः

सेमेस्टर - 2

द्वितीयप्रश्नपत्रम् – व्याकरणशास्त्रम्

इकाई तृतीयः –(अ) परिभाषा – संहिता, गुणः, वृद्धिः, प्रातिपदिकम्, - 40अङ्काः

नदी, घि, उपधा,गति,अपृक्तम्,पदम्,विभाषा,
सवर्णम्, टि, प्रगृह्यम्,सर्वनामस्थानम्,निष्ठा ।

(ब) कृदन्तप्रकरणम् – लघुसिद्धान्तकौमुदीतः

अध्येतव्यप्रत्ययाः – तव्यत्, तव्य, अनीयर्, यत्, ण्यत्, क्यप्, ण्वुल्, तृच्, ल्यु, णिनि, अच्, क्त, क्तवतु, शतृ, शानच्, तुमुन्, क्त्वा, ल्यप्, ल्युट्, क्तिन् ।

(स) तद्धितप्रकरणम् - लघुसिद्धान्तकौमुदीतः

अध्येतव्यप्रत्ययाः – अण्, ण्य, इञ्, ढक्, त्व, तल्, ष्यञ्, ईयसुन्, इष्ठन्, तरप्, तमप्, इनि, ठन्, मतुप्, इतच् ।

इकाई चतुर्थः - महाभाष्यस्य पश्पशाह्निके निम्नांकिताः विषयाः - 40अङ्काः

शब्दस्य परिभाषा,
शब्दार्थसम्बन्धः,
व्याकरणाध्ययनस्य प्रयोजनानि,
व्याकरणस्य परिभाषा,
साधुशब्दानां प्रयोगस्य परिणामः,
व्याकरणस्य पद्धतिः ।

सेमेस्टर - 1

तृतीयप्रश्नपत्रम् – भाषाविज्ञानम्

इकाई प्रथमः – भाषायाः परिभाषा, भाषा-बोली-इत्येतयोः भेदः, - 40अङ्काः

भाषाणां वर्गीकरणम् – आकृतिमूलकं पारिवारिकञ्च,
संस्कृतध्वनिदृष्ट्या मानवीयं ध्वनियन्त्रम्,
ध्वनिपरिवर्तनस्य कारणानि, ध्वनिनियमः (ग्रिमः, ग्रसमैनः वर्नरः च)

इकाई द्वितीयः – (अ) अर्थपरिवर्तनस्य दिशः कारणानि च, - 40अङ्काः
भारोपीयभाषापरिवारस्य संक्षिप्तपरिचयः ।
(ब) भारतीया आर्यभाषा –
प्राचीनभारतीया आर्यभाषा (वैदिकसंस्कृतं लौकिकसंस्कृतञ्च)
मध्यकालीनभारतीया आर्यभाषा (पालिः,प्राकृतम् अपभ्रंशः)
आधुनिकभारतीयानाम् आर्यभाषाणां परिचयः ।

सेमेस्टर - 2

तृतीयप्रश्नपत्रम् – भाषाविज्ञानम्

इकाई तृतीयः - पाणिनीयशिक्षा - 40अङ्काः

इकाई चतुर्थः – (अ) धम्मपदम् (वग्गः – 1,2,3,4,5) - 40अङ्काः
(ब) कोमलचन्दजैनकृता प्राकृतप्रवेशिका पाठः – (1,2,3,14)

सेमेस्टर - 1

चतुर्थप्रश्नपत्रम् – दर्शनशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – तर्कसंग्रहः - 40अङ्काः

इकाई द्वितीयः –(अ) पातञ्जलयोगसूत्रम् - समाधिपादः (1-28 सूत्रपर्यन्तम्), - 40अङ्काः
साधनपादः (1-9 तथा 29-55 सूत्रपर्यन्तम्)
विभूतिपादः (1-3 सूत्रपर्यन्तम्)
(ब) भारतीयदर्शनस्य परिचयः – चार्वाक् दर्शनम्, जैनदर्शनम्,बौद्धदर्शनम्,
मीमांसादर्शनम्, वेदान्तदर्शनम्

सेमेस्टर - 2

चतुर्थप्रश्नपत्रम् – दर्शनशास्त्रम्

इकाई तृतीयः –सांख्यकारिका - 40अङ्काः

इकाई चतुर्थः - वेदान्तसारः - 40अङ्काः

सेमेस्टर - 1

पंचमप्रश्नपत्रम् – साहित्यशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – भरतमुनिकृतं नाट्यशास्त्रम् (प्रथमोऽध्यायः) - 40अङ्काः

इकाई द्वितीयः – (अ) भामहकृतः काव्यालङ्कारः (प्रथमः परिच्छेदः) - 40अङ्काः
(ब) वामनकृता काव्यालंकारसूत्रवृत्तिः (प्रथमम् अधिकरणम्)

सेमेस्टर – 2

पंचमप्रश्नपत्रम् – साहित्यशास्त्रम्

इकाई तृतीयः – दण्डिकृतः काव्यादर्शः (प्रथमपरिच्छेदः) - 40अङ्काः

इकाई चतुर्थः – दशरूपकम् (प्रथमः प्रकाशः द्वितीयः प्रकाशश्च) - 40अङ्काः

******

विषयः – संस्कृतम्

*** निर्धारित पाठ्यक्रम सत्र 2018-19 हेतु लागू होगा।**

एम.ए. तृतीयसेमेस्टरपरीक्षायां चतुर्थसेमेस्टरपरीक्षायाञ्च निम्नलिखितानि पञ्च-पञ्चप्रश्नपत्राणि भविष्यन्ति। प्रत्येकस्य प्रश्नपत्रस्य कृते 80 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति। आन्तरिकमूल्यांकनस्य कृते 20 अङ्काः भविष्यन्ति।

एम.ए. तृतीयसेमेस्टरपरीक्षा-चतुर्थसेमेस्टरपरीक्षा

प्रश्नपत्रम्	प्रश्नपत्रस्य नाम	लिखितपरीक्षा	आन्तरिकमूल्यांकनम्	पूर्णांकः
षष्ठप्रश्नपत्रम्	काव्यम्	80	20	100
सप्तमप्रश्नपत्रम्	काव्यशास्त्रम्	80	20	100
अष्टमप्रश्नपत्रम्	साहित्यसिद्धान्तः	80	20	100
नवमप्रश्नपत्रम्	धर्मार्थशास्त्राणि	80	20	100
दशमप्रश्नपत्रम्	भाषाकौशलम्	80	20	100
	योगः --	400	100	500

सेमेस्टर – 3

षष्ठप्रश्नपत्रम् – काव्यम्

इकाई प्रथमः – मेघदूतम् – पूर्वमेघः - 40अङ्काः

इकाई द्वितीयः – मेघदूतम् – उत्तरमेघः - 40अङ्काः

सेमेस्टर – 4

षष्ठप्रश्नपत्रम् – काव्यम्

इकाई तृतीयः – शिशुपालवधम् (प्रथमः सर्गः) - 40अङ्काः

इकाई चतुर्थः – मृच्छकटिकम् - 40अङ्काः

सेमेस्टर – 3

सप्तमप्रश्नपत्रम् – काव्यशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – काव्यप्रकाशः (उल्लासाः – 1,2,3,4) - 40अङ्काः

इकाई द्वितीयः – काव्यप्रकाशः (उल्लासाः – 5,6,7,8) - 40अङ्काः

सेमेस्टर – 4

सप्तमप्रश्नपत्रम् – काव्यशास्त्रम्

इकाई तृतीयः –काव्यप्रकाशात् अधोलिखितानामलंकाराणां सोदाहरणं लक्षणम् – 40अङ्काः

अनुप्रासः, श्लेषः, वक्रोक्तिः, उपमा, रूपकम्, उत्प्रेक्षा, समासोक्तिः, अपह्नुतिः, निदर्शना, अर्थान्तरन्यासः, दृष्टान्तः, विभावना, विशेषोक्तिः, संकरः, संसृष्टिः ।

इकाई चतुर्थः – साहित्यदर्पणः - 40अङ्काः

अधोलिखितविषयाः पठनीयाः -

विश्वनाथकृतकाव्यलक्षणम् , अन्यलक्षणानां खण्डनञ्च ।

शब्दशक्तिः – संकेतग्रहः, अभिधा, लक्षणा, व्यञ्जना च ।

रसः(स्थायिभावसहितो रसभेदः), रूपकभेदः, नाट्यस्य लक्षणम्, महाकाव्यस्य लक्षणम् ।

सेमेस्टर – 3

अष्टमप्रश्नपत्रम् – साहित्यसिद्धान्तः

इकाई प्रथमः – वक्रोक्तिजीवितम् (प्रथम उन्मेषः) - 40अङ्काः

इकाई द्वितीयः – ध्वन्यालोकः (प्रथम उद्योतः) - 40अङ्काः

सेमेस्टर – 4

अष्टमप्रश्नपत्रम् – साहित्यसिद्धान्तः

इकाई तृतीयः – काव्यमीमांसा (अध्यायाः – 1,2,3,4,5) - 40अङ्काः

इकाई चतुर्थः – (अ) औचित्यविचारचर्चा - 40अङ्काः

(ब) साहित्यशास्त्रीया विभिन्नसम्प्रदायाः –

अलंकारसम्प्रदायः, रससम्प्रदायः ,रीतिसम्प्रदायः, वक्रोक्तिसम्प्रदायः, औचित्यसम्प्रदायः, ध्वनिसम्प्रदायश्च ।

सेमेस्टर – 3

नवमप्रश्नपत्रम् – धर्मार्थशास्त्रानि

इकाई प्रथमः – (अ) रामायण-महाभारत-पुराणानां संक्षिप्तपरिचयः । - 40अङ्काः

(ब) मार्कण्डेयपुराणम् – (अध्यायाः – 79, 80, 81)

इकाई द्वितीयः – महाभारतम् – भगवद्गीता (अध्यायाः – 2,15,16) - 40अङ्काः

सेमेस्टर – 4

नवमप्रश्नपत्रम् – धर्मार्थशास्त्रानि

इकाई तृतीयः – मनुस्मृतिः (अध्यायः – 1) - 40अङ्काः

इकाई चतुर्थः – कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रम् (प्रथमतः पञ्चमोऽध्यायपर्यन्तम्) - 40अङ्काः

सेमेस्टर – 3

दशमप्रश्नपत्रम् – भाषाकौशलम्

इकाई प्रथमः – संस्कृतनिबन्धः - 40अङ्काः

इकाई द्वितीयः – वाद-विवादलेखनम्, अनुवादकार्यं, समाचारलेखनम्, आवेदनपत्रञ्च । - 40अङ्काः

सेमेस्टर – 4

दशमप्रश्नपत्रम् – भाषाकौशलम्

इकाई तृतीयः – वाच्यपरिवर्तनं, शब्दानां लिङ्गज्ञानं पर्यायवाचिनश्च । - 40अङ्काः

इकाई चतुर्थः - वाक्यशुद्धिकला, अपठितपद्यानां गद्यांशानां च अर्थलेखनम् । - 40अङ्काः

विषयः – संस्कृतम्

पाठ्यक्रमः – वार्षिकपरीक्षापद्धतिः - एम.ए.पूर्व

सत्र 2018-19 हेतु वार्षिकपरीक्षापद्धतिः एम.ए.पूर्व के लिए निर्धारित पाठ्यक्रम

स्नातकोत्तरस्य पूर्ववर्षे निम्नलिखितानि पञ्चप्रश्नपत्राणि भविष्यन्ति । प्रत्येकं प्रश्नपत्रं चतुर्षु खण्डेषु (4 इकाई) विभक्तं भविष्यति । प्रत्येकस्य खण्डस्य कृते 25 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति ।

क्रमांक	प्रश्नपत्रम्	प्रश्नपत्रस्य नाम	पूर्णांकः
1	प्रथमप्रश्नपत्रम्	वैदिकसाहित्यम्	100
2	द्वितीयप्रश्नपत्रम्	व्याकरणशास्त्रम्	100
3	तृतीयप्रश्नपत्रम्	भाषाविज्ञानम्	100
4	चतुर्थप्रश्नपत्रम्	दर्शनशास्त्रम्	100
5	पञ्चमप्रश्नपत्रम्	साहित्यशास्त्रम्	100
		योगः --	500

प्रथमप्रश्नपत्रम् – वैदिकसाहित्यम्

इकाई प्रथमः – अधोलिखितानां सूक्तानामअध्ययनम् –

ऋग्वेदस्य - अग्निः – 1.1, इन्द्रः 2.12, वरुणः – 7.86, विष्णुः – 1.154,

पुरुषसूक्तम् -10.90, विश्वेदेवाः – 1.89, सरमापणिसूक्तम् – 10.108,

शुक्लयजुर्वेदस्य - शिवसंकल्पसूक्तम् – (अध्यायः -34, 1 - 6 मन्त्राः)

रुद्रसूक्तम् (षोडशोऽध्यायः – 16 मन्त्राः)

इकाई द्वितीयः - ऐतरेयब्राह्मणगतं हरिश्चन्द्रोपाख्यानम्

इकाई तृतीयः – ईशावास्योपनिषद्

इकाई चतुर्थः – (अ) निरुक्तम् (प्रथमोऽध्यायः)

निरुक्तगतानामधोलिखितानां पदानां निर्वचनम् –

आचार्यः, वीरः, ह्रदः, गोः, समुद्रः, वृत्रः, आदित्यः, उषस्, मेघः,वाक्, उदकम्, नदी, अश्वः, अग्निः, जातवेदस्, वैश्वानरः, निघण्टुः ।

(ब) संहिता-ब्राह्मण-आरण्यक-उपनिषदां वेदाङ्गानां च संक्षिप्तपरिचयः ।

अनुशंसितग्रन्थाः –

ऋक्सूक्तसंग्रह – डा. हरिदत्त शास्त्री , साहित्य भण्डार, मेरठ
ऋक्सूक्तसंग्रह – तारिणीश झा , प्रकाशन केन्द्र, लखनऊ
ईशावास्योपनिषद् – डा. विजय शंकर पाण्डेय, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी
ईशावास्योपनिषद् – गीताप्रेस, गोरखपुर
ऐतरेयब्राह्मणम् -हरिश्चन्द्रोपाख्यानम्- डा. उमाशंकर शर्मा ऋषि, चौखम्भा विद्याभवन, वाराणसी
निरुक्तम् – डा. उमाशंकर शर्मा ऋषि, चौखम्भा विद्याभवन, वाराणसी
वैदिकसाहित्यस्येतिहासः – डा. राजधर मिश्रः, श्याम प्रकाशन, जयपुर
वैदिक साहित्य और संस्कृति – आचार्य बलदेव उपाध्याय, शारदा संस्थान, वाराणसी
वैदिक साहित्य का इतिहास – श्री गजानन शास्त्री मुसलगाँवकर, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी

द्वितीयप्रश्नपत्रम् – व्याकरणशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – कारकप्रकरणम् (सम्पूर्णम्) – वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदीतः

इकाई द्वितीयः – समासप्रकरणम् (सम्पूर्णम्) – लघुसिद्धान्तकौमुदीतः

इकाई तृतीयः –(अ) परिभाषा – संहिता, गुणः, वृद्धिः, प्रातिपदिकम्, नदी, घि, उपधा, गति,अपृक्तम्,पदम्,विभाषा, सवर्णम्, टि, प्रगृह्यम्,सर्वनामस्थानम्,निष्ठा ।

(ब) कृदन्तप्रकरणम् – लघुसिद्धान्तकौमुदीतः

अध्येतव्यप्रत्ययाः – तव्यत्, तव्य, अनीयर्, यत्, ण्यत्, क्यप्, ण्वुल्, तृच्, ल्यु, णिनि, अच्, क्त, क्तवतु, शतृ, शानच्, तुमुन्, क्त्वा, ल्यप्, ल्युट्, क्तिन् ।

(स) तद्धितप्रकरणम् - लघुसिद्धान्तकौमुदीतः

अध्येतव्यप्रत्ययाः – अण्, ण्य, इञ्, ढक्, त्व, तल्, ष्यञ्, ईयसुन्, इष्ठन्, तरप्, तमप्, इनि, ठन्, मतुप्, इतच् ।

इकाई चतुर्थः - महाभाष्यस्य पश्पशाह्निके निम्नांकिताः विषयाः –

शब्दस्य परिभाषा,
शब्दार्थसम्बन्धः,
व्याकरणाध्ययनस्य प्रयोजनानि,
व्याकरणस्य परिभाषा,
साधुशब्दानां प्रयोगस्य परिणामः,
व्याकरणस्य पद्धतिः ।

अनुशंसितग्रन्थाः –

वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी – गोपालदत्त पाण्डेय, चौखम्भा विद्याभवन, वाराणसी
लघुसिद्धान्तकौमुदी – डा. कौशलकिशोर पाण्डेय, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
लघुसिद्धान्तकौमुदी - महेश सिंह कुशवाहा, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
व्याकरण महाभाष्यम् (1-5 आह्निकानि) - कृष्णदास अकादमी, वाराणसी

तृतीयप्रश्नपत्रम् – भाषाविज्ञानम्

इकाई प्रथमः – भाषायाः परिभाषा, भाषा-बोली-इत्येतयोः भेदः,
भाषाणां वर्गीकरणम् – आकृतिमूलकं पारिवारिकञ्च,
संस्कृतध्वनिदृष्ट्या मानवीयं ध्वनियन्त्रम्,
ध्वनिपरिवर्तनस्य कारणानि, ध्वनिनियमः (ग्रिमः, ग्रसमैनः वर्नरः च)

इकाई द्वितीयः – (अ) अर्थपरिवर्तनस्य दिशः कारणानि च,
भारोपीयभाषापरिवारस्य संक्षिप्तपरिचयः ।
(ब) भारतीया आर्यभाषा –
प्राचीनभारतीया आर्यभाषा (वैदिकसंस्कृतं लौकिकसंस्कृतञ्च)
मध्यकालीनभारतीया आर्यभाषा (पालिः,प्राकृतम् अपभ्रंशः)
आधुनिकभारतीयानाम् आर्यभाषाणां परिचयः ।

इकाई तृतीयः - पाणिनीयशिक्षा

इकाई चतुर्थः – (अ) धम्मपदम् (वग्गः – 1,2,3,4,5)
(ब) कोमलचन्दजैनकृता प्राकृतप्रवेशिका पाठः – (1,2,3,14)

अनुशंसितग्रन्थाः –

भाषाविज्ञान – डा. भोला नाथ तिवारी, चौखम्भा विद्याभवन, वाराणसी
पाणिनीयशिक्षा – डा. सत्यप्रकाश दुबे, राजस्थानी ग्रन्थागार, जोधपुर
धम्मपदम् – श्री कह्लेन्दीलाल गुप्त, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
प्राकृतप्रवेशिका – कोमलचन्दजैन, तारा बुक एजेन्सी, वाराणसी

चतुर्थप्रश्नपत्रम् – दर्शनशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – तर्कसंग्रहः

इकाई द्वितीयः –(अ) पातञ्जलयोगसूत्रम् - समाधिपादः (1-28 सूत्रपर्यन्तम्),
साधनपादः (1-9 तथा 29-55 सूत्रपर्यन्तम्)
विभूतिपादः (1-3 सूत्रपर्यन्तम्)
(ब) भारतीयदर्शनस्य परिचयः – चार्वाक् दर्शनम्, जैनदर्शनम्,बौद्धदर्शनम्,
मीमांसादर्शनम्, वेदान्तदर्शनम्

इकाई तृतीयः –सांख्यकारिका

इकाई चतुर्थः - वेदान्तसारः

अनुशंसितग्रन्थाः –

तर्कसंग्रहः – श्री शाश्वतानन्द झा, चौखम्भा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी
सांख्यकारिका – आचार्य जगन्नाथ शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी
वेदान्तसारः – डा. कृष्णकान्त त्रिपाठी, साहित्य भण्डार, मेरठ

वेदान्तसारः – आचार्य बदरीनाथ शुक्ल, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी
पातञ्जल योगसूत्रम् - स्वामी ओमानन्द तीर्थ, गीताप्रेस, गोरखपुर
भारतीय दर्शन – डा. नन्द किशोर देवराज, उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान
भारतीय दर्शन – चन्द्रधर शर्मा, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी

पंचमप्रश्नपत्रम् – साहित्यशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – भरतमुनिकृतं नाट्यशास्त्रम् (प्रथमोऽध्यायः)
इकाई द्वितीयः – (अ) भामहकृतः काव्यालङ्कारः (प्रथमः परिच्छेदः)
(ब) वामनकृता काव्यालंकारसूत्रवृत्तिः (प्रथमम् अधिकरणम्)
इकाई तृतीयः – दण्डिकृतः काव्यादर्शः (प्रथमपरिच्छेदः)
इकाई चतुर्थः – दशरूपकम् (प्रथमः प्रकाशः द्वितीयः प्रकाशश्च)

अनुशंसितग्रन्थाः –

नाट्यशास्त्रम् (1-2 अध्यायः) – श्री बाबूलाल शुक्ल, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
दशरूपकम् - डा. केशवराव मुसलगाँवकर, चौखम्भा प्रकाशन, वाराणसी
काव्यालङ्कारः – पं. बटुकनाथ शर्मा, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
काव्यालंकारसूत्रवृत्तिः - श्री हरगोविन्द शास्त्री, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
काव्यादर्शः – आचार्य श्री रामचन्द्र मिश्रः, चौखम्भा विद्या भवन, वाराणसी

विषयः – संस्कृतम्

पाठ्यक्रमः – वार्षिकपरीक्षापद्धतिः - एम.ए.अन्तिम

सत्र 2018-19 हेतु वार्षिकपरीक्षापद्धतिः एम.ए.अन्तिम के लिए निर्धारित पाठ्यक्रम

स्नातकोत्तरस्य अन्तिमवर्षे निम्नलिखितानि पञ्चप्रश्नपत्राणि भविष्यन्ति । प्रत्येकं प्रश्नपत्रं चतुर्षु खण्डेषु (4 इकाई) विभक्तं भविष्यति । प्रत्येकस्य खण्डस्य कृते 25 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति ।

क्रमांक	प्रश्नपत्रम्	प्रश्नपत्रस्य नाम	पूर्णांकः
1	षष्ठप्रश्नपत्रम्	काव्यम्	100
2	सप्तमप्रश्नपत्रम्	काव्यशास्त्रम्	100
3	अष्टमप्रश्नपत्रम्	साहित्यसिद्धान्तः	100
4	नवमप्रश्नपत्रम्	धर्मार्थशास्त्राणि	100
5	दशमप्रश्नपत्रम्	भाषाकौशलम्	100
		योगः --	500

षष्ठप्रश्नपत्रम् – काव्यम्

इकाई प्रथमः – मेघदूतम् – पूर्वमेघः

इकाई द्वितीयः – मेघदूतम् – उत्तरमेघः

इकाई तृतीयः – शिशुपालवधम् (प्रथमः सर्गः)

इकाई चतुर्थः – मृच्छकटिकम्

अनुशंसितग्रन्थाः –

मेघदूतम् – श्री वैद्यनाथ झा, कृष्णदास अकादमी, वाराणसी

शिशुपालवधम् (प्रथमः सर्गः) – श्री रामजीलाल शर्मा, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

मृच्छकटिकम् – डा. जगदीशचन्द्र मिश्र, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

सप्तमप्रश्नपत्रम् – काव्यशास्त्रम्

इकाई प्रथमः – काव्यप्रकाशः (उल्लासाः – 1,2,3,4)

इकाई द्वितीयः – काव्यप्रकाशः (उल्लासाः – 5,6,7,8)

इकाई तृतीयः – काव्यप्रकाशात् अधोलिखितानाम् अलंकाराणां सोदाहरणं लक्षणम् –
अनुप्रासः, श्लेषः, वक्रोक्तिः, उपमा, रूपकम्, उत्प्रेक्षा, समासोक्तिः, अपह्नुतिः, निदर्शना, अर्थान्तरन्यासः, दृष्टान्तः, विभावना, विशेषोक्तिः, संकरः, संसृष्टिः ।

इकाई चतुर्थः – साहित्यदर्पणः
अधोलिखितविषयाः पठनीयाः -
विश्वनाथकृतकाव्यलक्षणम् , अन्यलक्षणानां खण्डनञ्च ।
शब्दशक्तिः – संकेतग्रहः, अभिधा, लक्षणा, व्यञ्जना च ।
रसः(स्थायिभावसहितो रसभेदः), रूपकभेदः, नाट्यस्य लक्षणम्, महाकाव्यस्य लक्षणम् ।

अनुशंसितग्रन्थाः -

काव्यप्रकाशः – पं. रघुनाथ प्रसाद चतुर्वेदी, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
साहित्यदर्पणः - आचार्य कृष्णमोहन शास्त्री, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी

अष्टमप्रश्नपत्रम् – साहित्यसिद्धान्तः

इकाई प्रथमः – वक्रोक्तिजीवितम् (प्रथम उन्मेषः)

इकाई द्वितीयः – ध्वन्यालोकः (प्रथम उद्योतः)

इकाई तृतीयः – काव्यमीमांसा (अध्यायाः – 1,2,3,4,5)

इकाई चतुर्थः – (अ) औचित्यविचारचर्चा
(ब) साहित्यशास्त्रीया विभिन्नसम्प्रदायाः –
अलंकारसम्प्रदायः, रससम्प्रदायः ,रीतिसम्प्रदायः, वक्रोक्तिसम्प्रदायः, औचित्यसम्प्रदायः, ध्वनिसम्प्रदायश्च ।

अनुशंसितग्रन्थाः -

संस्कृत साहित्य का इतिहास – आचार्य बलदेव उपाध्याय
वक्रोक्तिजीवितम् – श्री राधेश्याम मिश्र, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
ध्वन्यालोकः – डा. गंगासागर राय, चौखम्भा संस्कृत भवन, वाराणसी
हिन्दीकाव्यमीमांसा - डा. गंगासागर राय, चौखम्भा विद्या भवन, वाराणसी
औचित्यविचारचर्चा – आचार्य श्री व्रजमोहन झा, चौखम्भा विद्या भवन, वाराणसी

नवमप्रश्नपत्रम् – धर्मार्थशास्त्राणि

इकाई प्रथमः – (अ) रामायण-महाभारत-पुराणानां संक्षिप्तपरिचयः ।

(ब) मार्कण्डेयपुराणम् – (अध्यायाः – 79, 80, 81)

इकाई द्वितीयः – महाभारतम् – भगवद्गीता (अध्यायाः – 2,15,16)

इकाई तृतीयः – मनुस्मृतिः (अध्यायः – 1)

इकाई चतुर्थः – कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रम् (प्रथमतः पञ्चमोऽध्यायपर्यन्तम्)

अनुशंसितग्रन्थाः -

संस्कृत साहित्य का इतिहास – आचार्य बलदेव उपाध्याय

मार्कण्डेयपुराणम् – कन्हैयालाल मिश्र, हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग

मार्कण्डेयपुराणम् – कन्हैयालाल मिश्र, चौखम्भा विद्या भवन, वाराणसी

भगवद्गीता – गीताप्रेस, गोरखपुर

मनुस्मृतिः (1-2) – हरगोविन्द शास्त्री, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी

मनुस्मृतिः(1-2) – डा. गजानन शास्त्री मुसलगाँवकर, चौखम्भा संस्कृत संस्थान, वाराणसी

कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रम् - वाचस्पति गैरोला, चौखम्भा विद्या भवन, वाराणसी

दशमप्रश्नपत्रम् – भाषाकौशलम्

इकाई प्रथमः – संस्कृतनिबन्धः

इकाई द्वितीयः – वाद-विवादलेखनम्, अनुवादकार्यं, समाचारलेखनम्, आवेदनपत्रञ्च ।

इकाई तृतीयः – वाच्यपरिवर्तनं, शब्दानां लिङ्गज्ञानं पर्यायवाचिनश्च ।

इकाई चतुर्थः - वाक्यशुद्धिकला, अपठितपद्यानां गद्यांशानां च अर्थलेखनम् ।

अनुशंसितग्रन्थाः -

निबन्धशतकम् – डा. कपिलदेव द्विवेदी

निबन्धकुसुमाञ्जलिः – डा. जयमन्त मिश्र

अनुवादचन्द्रिका – चक्रधर नौटियाल हंस

रचनानुवादकौमुदी – डा. कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी

प्रौढरचनानुवादकौमुदी – डा. कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी

छन्दो मञ्जरी - डा. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

वृत्तरत्नाकरः

गुप्तशुद्धिप्रदर्शनम् – पं. अम्बिकादत्त व्यास

****